

Verhoging van de pensioenleeftijd dupeert vele mensen

Kijken de adviseurs wel naar de mensen die het treft? Over de vroege sterfte wordt niet gerept.

G.P.A Braam^a

Raising the retirement age will be disadvantageous to many people

In the Netherlands and in several other countries as well it is proposed to increase the retirement age from 65 to 67 years of age or over. However, early mortality is not being taken into account. If the retirement age is increased, many people will be unable to benefit from pensions, simply because they will not live to enjoy them. In the Netherlands 14 out of every 100 people do not reach the retirement age of 65, and with an increased retirement age this number will increase proportionally.

Tijdschr Gerontol Geriat 2008; 39: 42-43

Verhoging van de leeftijd voor AOW en pensioen tot boven 65, ja zelfs tot 70 jaar, wordt de laatste tijd veelvuldig bepleit, zeer recent door de commissie Nijpels “Grijs Werkt”. Want zo stelt men, de levensduur is langer geworden en de ouderen zijn gezonder. Er wordt een beeld opgeroepen over 65 plussers, dat florissant is, met name van de jongsten in die categorie, de mensen tussen 65 en 70 jaar. Nijpels spreekt zoals vele andere voor hem over het Zwitserlevengevoel. Ook wetenschappers laten zich door dit florissante beeld inspireren. Zij adviseren om bij die mensen geld weg te halen of hun arbeidskracht te benutten, met name om de kosten van de vergrijzing te financieren. Niet alleen de commissie Nijpels heeft gepleit om de AOW-leeftijd in stappen omhoog te brengen, maar ook vele anderen. Begin januari stelde een topambtenaar van Economische Zaken hetzelfde voor, evenals de OESO. Al eerder lieten de Raad van Economisch

Adviseurs, de econoom Bovenberg in de NRC en Wellink, de president van de Nederlandse Bank zich in deze geest uit. Het lijkt een eenstemmig koor van adviseurs. Men verwijst daarbij naar Duitsland als voorbeeld. In dat land wordt die verhoging geleidelijk ingevoerd, met de kanttekening dat de vergrijzing daar sterker is.¹

Hoe dan ook, de mensen die zelf tussen 65 en 70 jaar zijn begrijpen die florissante verhalen niet. Ook zij zien natuurlijk senioren die fit door het landschap fietsen, maar ze hebben ook kennis en familieleden die getroffen worden door ernstige ziektes, invaliditeit of nog erger de dood.

De vraag is of al die in koor adviserende personen wel letten op de situatie van de mensen die het betreft. Wat zijn de feiten? Er zijn voldoende gegevens, ook specifiek voor mensen tussen 65 en 70 jaar. Ze betreffen de sterfte, ziekte en mantelzorg. Om te beginnen halen lang niet alle mensen de 65-jarige leeftijd. Van de 100 mannen die 40 jaar oud zijn, zijn er na 25 jaar – dus op 65-jarige leeftijd – al ongeveer 14 gestorven (voor

^a Prof. Dr. G. P. A. Braam is em. hoogleraar onderzoeksmethoden en sociologie aan de Universiteit Twente

vrouwen ligt dit iets minder hoog).² Dit is de meeste optimistische schatting, want hierbij is gerekend met de huidige, dus lage sterftes-kansen. Die mensen profiteren dus niet van de premies die ze hebben betaald. Wat gebeurt er vervolgens met de nog levenden? Volgen we de mannen die in 1997 een leeftijd van 65 jaar hadden. Hun aantal was ongeveer 63000. Hiervan zijn er op 70-jarige leeftijd, dus vijf jaar later, 7500 gestorven, dat is een teruggang van 12%. Dat is één van de acht. In totaal haalt bij de meest gunstige schatting een kwart van de mannen de 70-jarige leeftijd niet. Uit andere berekeningen volgt ook dat er in ongeveer één van de acht gezinnen een sterfgeval voorkomt. Dat wordt meestal voorafgegaan door een zware laatste levensfase, waarin de partner –ook al niet meer zo jong- veel zorg moet leveren. Dat is de zogenaamde mantelzorg. Voor laag opgeleide mensen geldt dit alles nog sterker.^{3,4,5} Naar schatting sterft van deze mannen namelijk niet één van de acht, maar één van de vier tussen hun vijftigste en zeventigste jaar. Voor vrouwen liggen al de genoemde percentages iets lager, maar daar doet zich een ander drama voor. Het aantal

weduwen neemt namelijk tijdens die vijf jaar sterk toe. Waren er in de leeftijd van 60 tot 65 jaar 50.000 weduwen, in de leeftijd van 65-70 zijn dat er bijna 70.000. Vele tienduizenden hebben ook nogal wat gezondheidsgebreken en daardoor ernstige zelfzorgproblemen.⁶ Ook hiervoor geldt dat het voor lager opgeleiden nog ongunstiger is.

Al met al is het bestaan voor veel van de ouderen tussen 65 en 70 jaar zeer risicovol, ze leven letterlijk op een slagveld en duizenden hebben verdriet om het verlies van een partner.

Deze gegevens omtrent sterfte en gezondheid laten weinig twijfel over de kwetsbare situatie van de jongere 65-plusser. Natuurlijk zijn er ook op iets jongere leeftijd, bijvoorbeeld tussen 60 en 65 jaar, al de nodige problemen. Men kan zich dan ook met recht afvragen of die pensioenleeftijd destijds niet veel te hoog is vastgesteld. Maar nu dan ook nog een verhoging van de pensioenleeftijd? Misschien kent men de bovenstaande gegevens niet, als dat wel het geval is, leveren de adviseurs zeer bedenkelijke voorstellen.

Literatuur

- 1 Beets GCN. Wereld tot 2005 steeds grijzer. Demos 2008; 24:4-6.
- 2 CBS statline.
- 3 Broese van Groenou MI, Ongelijke kansen op een goede oude dag. Tijdschr Gerontol Geriatr 2003; 34: 196-208.
- 4 Hoeymans N, Lucht F van der. Sociaal economische gezondheidsverschillen. Nationaal Kompas Volksgezondheid 2002.
- 5 Deboosere P, Gadeyne S. Levensverwachting en sterftekansen naar geslacht, gewest en onderwijsniveau in België 1991-1996. Bevolking en gezin 2002; 31: 47-74.
- 6 Klerk MMY de. Zorg en wonen voor kwetsbare ouderen. Rapportage ouderen 2004 SCP, Den Haag 2004. (zie p.29 ev).